

Waartoe dient governance?

Exclusief voor abonnees

15-04-2015

COLUMN

Het is de perpetuum mobile van governance: een beperkt aantal misstanden leidt tot wantrouwen, wantrouwen leidt tot maatregelen, de maatregelen werken niet, dat wekt wantrouwen, er komen nieuwe maatregelen enzovoorts. Hans Hoek van C3 over ‘de strijd tegen wanbestuur.’

De meeste definities van governance zijn instrumenteel. Ze geven geen antwoord op de vraag waarom we eigenlijk governance hebben. Waartoe dient governance eigenlijk en welke problemen worden ermee opgelost? Daarover heersen nogal verschillende opvattingen. De eerste en vooral Angelsaksische opvatting is dat governance dient om het belang van één partij veilig te stellen. Meestal is die partij de aandeelhouder. In deze opvatting is de agencytheorie van Jensen en Meckling (1976) leidend. Alles is erop gericht om het bestuur van de onderneming (de agent) te laten doen wat de aandeelhouder (de principaal) wil. Er moeten spelregels zijn en kosten gemaakt worden om het belangenverschil tussen de principaal en de agent zo klein mogelijk te maken. In het overheidsdenken overheerst deze opvatting ook. Alles is erop gericht om ‘de publieke sector’ (de agent) te laten doen wat de overheid (de principaal) wil.

Vele belangen van stakeholder

Een tweede visie is dat governance een hulpmiddel is om tot een goede afweging van de belangen van alle betrokkenen te komen. Dan komt bijvoorbeeld de stakeholderstheorie van Freeman (1984) in beeld. Nadeel van die theorie is dat deze zo weinig praktische handvatten geeft voor governance als systeem.

Beperken macht bestuur

Op dit moment lijkt de opvatting te overheersen dat governance er is om de macht van het bestuur in te perken. Woorden als *checks and balances* en *countervailing power* passen bij deze opvatting.

De achterliggende gedachte is dat iemand met macht niet onbeperkt zijn gang moet kunnen gaan en dat er dus tegenwicht moet zijn om die macht in te perken of in het uiterste geval van die persoon af te nemen. De beperking van de zittingstermijn van de Amerikaanse president tot maximaal tweemaal vier jaar is een van de middelen om die macht te beperken door deze eindig te maken. Het is niet voor niets dat heersers als Poetin deze inperking ongedaan maken.

Wantrouwen in het bestuur

Verwant aan deze manier van kijken is de veronderstelling dat bestuurders incompetent zijn en onterecht hun functie uitoefenen. Dat is de teneur van het rapport van de Parlementaire Enquêtecommissie Woningcorporaties. Ook Schippers spreekt in haar governancebrief van januari 2015 aan de Tweede Kamer over 'de strijd tegen wanbestuur'. Als je dat vindt, moet je vooral die bestuurders aanpakken en er allerlei systemen omheen bouwen. Dus komen er meer regels en meer extern toezicht. En wordt er veel te veel van raden van toezicht verwacht. Anderzijds komt er aandacht voor het verbeteren van de kwaliteit van bestuurders en toezichthouders door opleiding, accreditatie en toelating tot het vak.

Negatief perspectief

Bijna al deze opvattingen over de doelen van governance gaan uit van een negatief perspectief. Er deugt iets niet en governance moet helpen om het wel te laten deugen of de ondeugd in te perken. Ik betoogde al eerder dat governance bedoeld is als remedie tegen de zeven hoofdzonden. Helaas laat de geschiedenis zien dat verbetering van governance bijna altijd een reactie is op problemen in de besturing van organisaties of landen.

Perpetuum mobile

Eigenlijk zou je willen dat governance gericht is op heel andere doelen. Op het goed laten functioneren van organisaties, op het goed werken van de markt, op een betrouwbare en goed werkende overheid, et cetera. Governance zou moeten dienen om maatschappelijke problemen te voorkomen en vertrouwen te scheppen. Veel governance-inspanningen hebben de intentie om het maatschappelijk vertrouwen te vergroten. Helaas werkt het omgekeerd. Om draagvlak voor het doorvoeren van ingrijpende governancemaatregelen te creëren, moet er eerst maatschappelijk wantrouwen worden gekweekt. Dat is de perpetuum mobile van governance: een beperkt aantal misstanden leidt tot wantrouwen, wantrouwen leidt tot maatregelen, de maatregelen werken niet, dat wekt wantrouwen, er komen nieuwe maatregelen enzovoorts.

Dr. Ir. H. Hoek is governance-adviseur in de gezondheidszorg en directeur van C3 adviseurs en managers. Hij publiceert regelmatig over governancevraagstukken en is gepromoveerd op governance in de gezondheidszorg.

<http://www.c3am.nl/>

http://www.c3am.nl/user/file/artikel_h_hoek_governance_fd_22052014.pdf

http://www.nationaalregister.nl/kennisbank/helpen-de-vier-kardinale-deugden-bij-goede-governance?utm_source=Governance+Update&utm_campaign=9c2c825cc7-Governance_Update_december_201412_11_2014&utm_medium=email&utm_term=0_9816234d66-9c2c825cc7-67766417#.VS41cJNvF8H

<http://www.nationaalregister.nl/kennisbank/de-zeven-hoofdzonden-als-kijkrichting-voor-goede-governance#.VS41pZNvF8H>

Auteur(s):

Hans Hoek C3

Dit artikel is gepubliceerd in:

gu2015apr